

Draaiboek Expert-tafels Lessons Learned Covid19 – versie 4 augustus 2020

Doel: verdiepen en spiegelen

- We halen adviezen en onderbouwing daarvoor op: expertkennis waar het kabinet van kan leren als het gaat om de Covid 19 aanpak. En geleerde lessen door de experts zelf. De coronapandemie kenmerkt zich namelijk doordat alle partijen gaande de rit leren over hoe dit virus zich verspreidt, hoe het het beste in bedwang kan worden gehouden. De 'kennis van nu' van de experts kan het kabinet gebruiken om de eigen besluitvorming voor de komende periode op te baseren. We verdiepen en onderzoeken waar specifieke argumenten en adviezen op gebaseerd zijn en wat de experts vanuit hun eigen perspectief en deskundigheid denken over thema's.
- We onderzoeken spanningsvelden die bestaan tussen verschillende invalshoeken, neem bijvoorbeeld gezondheids-, maatschappelijke en economische impact van maatregelen. Die brengen we in beeld en verdiepen we waar mogelijk.
- We vragen de experts ook om denkrichtingen en beleid van het kabinet te spiegelen: waar zien zij eventuele blinde vlekken, welke adviezen hebben ze nog?
- De raadpleging is zo open mogelijk.

Online gesprek via WebEx

Vorbereiding:

- Deelnemers hebben vooraf een lijst van de overige deelnemers en een agenda.
- Deelnemers hebben hun eigen position paper geschreven met hun eigen lessons learned.
- Deelnemers hebben zoveel mogelijk de position papers van de andere deskundigen gelezen.

Tijd:	Onderdeel:	Aandachtspunten voor gespreksbegeleider:
5'	Welkom en introductie <ul style="list-style-type: none"> - Welkom door gespreksbegeleider vanuit K&S (<u>Welkom-slide</u>) - Technische check: werkt alles? 	
5'	Introductie op deze expert-tafel <ul style="list-style-type: none"> • Doel van dit gesprek (door K&S-er) • Procedure: verloop van dit gesprek: hoe voeren we dit gesprek? (door K&S'er) (<u>Slide: Opzet gesprek</u>) 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Benaadrukken dat we de keuze hebben gemaakt om op 1 of 2 thema's in te zoomen, daarna spiegel-moment én dat er aan het einde ruimte is voor een 'open ronde'.</i> - <i>Benaadrukken dat we niet tot een eensluidend advies hoeven te komen, maar het vooral gaat om alle perspectieven van de aanwezige experts te horen.</i> - <i>Dilemma's, spanningsvelden hoeven niet per se opgelost te</i>

		<p><i>worden, als dat niet lukt. Wel graag zo scherp mogelijk op tafel.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Deze tafels leveren adviezen op voor Kabinet.</i>
10'	<p>Voorstelronde Kort voorstellen van experts: wie bent u en in 1 zin wat houdt u het meest bezig als het gaat om dit specifieke thema? (de belangrijkste vraag, uitdaging, ervaring, zorg, aandachtspunt...)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Echt zorgen dat dit kort blijft.</i>
45'	<p>1. Verdieping naar aanleiding van geschreven position papers U schreef allemaal een position paper over uw lessons learned, hoe kijkt u met de kennis van nu naar de volgende periode?</p> <p>Wij lezen alle position papers en geven als gespreksstarter een korte terugkoppeling van rode draden. De KS gespreksleider koppelt deze terug aan de hand van <u>1 slide</u>. Hij/zij benadrukt wat overeenkomsten waren en wat de 1 of 2 thema's zijn om vandaag over door te praten (staan op <u>2^e slide</u>)</p> <p>Daarna aan alle aanwezigen vragen: u las ook de position papers, mist u in deze korte analyse nog rode draden of thema's die u in meerdere papers terug zag komen?</p> <p>Vervolgens tijd om te verdiepen op 1 of 2 thema's of 'hete hangijzers'. De precieze vorm om dit gesprek te voeren hangt af van de inhoud en wordt voorbereid door de K&S-collega en VWS-collega van de beleidsdirectie. Vormen kunnen zijn: kort stemmen en dan de voors en tegens verkennen; een deep democracy achtige stelling-aanpak; paradox-oefening; ... dit bepalen KSer en VWSer vooraf. Een vorm die zicht geeft op: wat zeker (weer) doen, wat anders/nieuw doen en waarom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Zorg dat gesprek blijft gaan over volgende periode: voorkomen 2^e golf of eventueel opvangen ervan.</i> - <i>Terugkoppeling kort houden, iedereen heeft de papers gelezen.</i> - <i>In de terugkoppeling zorgen dat de vragen herkenbaar zijn (wat weer doen, wat anders/nieuw doen)</i> - <i>Zorgen dat het gesprek niet gelijk de inhoud ingaat, alleen aanvullen op de analyse. Niet te snel agenda aanpassen, maar wel ruimte inlassen voor extra punt als dat breder gedeeld wordt. Sowieso het punt 'ontvangen' en meenemen als extra informatie.</i> - <i>Dit gaat nooit 'af' zijn, belangrijk om te benadrukken dat men het niet eens hoeft te worden. Wel echt opletten dat iedereen echt gehoord wordt/zich gehoord voelt. En dat we zoveel mogelijk geluiden ophalen.</i> - <i>Goed doorvragen op: <u>waarom/argumentatie/onderbouwing</u>.</i> - <i>In dit gedeelte is ruimte voor mensen om op elkaar te reageren en verdiepen. Nodig mensen uit om er dialoog van te maken (bijv vraag stellen, 'er iets naast zetten', vragen naar</i>

		overkoepelende/derde weg....)
5'	Korte pauze	
25'	<p>2. Spiegelen van beleidsvoornemens VWS</p> <p>De VWS-collega van de beleidsdirectie legt op <u>1 slide</u> de beleidsvoornemens van VWS voor zoals deze in de concept-kamerbrief zijn geformuleerd.</p> <p>En we vragen de experts (een voor een): Vanuit uw perspectief...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat klinkt goed en zou u meteen doen? Waarom? Want welk effect voorziet u? - Wat vraagt nog verduidelijking, aanvulling of aanscherping of verder onderzoek vanuit uw expertise? Welke 'beren op de weg' ziet u? <p>Aan het eind vragen we de groep wat hen opvalt aan deze serie reacties. Welke rode draad zien zij, komt er een advies uit of meerdere? Ruimte om nog wat door te praten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eerst even laten opschrijven (2 min) en dan ieder antwoord laten voorlezen. Dan wordt meteen duidelijk wat de overeenkomsten zijn. En het gaat snel. - Als nodig: goed doorvragen op het <u>waarom</u>. - Samenvatten: na een aantal mensen een totaalbeeld geven (er zijn mensen die A, mensen die B..., er zijn zorgen over, er is enthousiasme over....)), benadrukken: geef je eigen mening ook al is die hetzelfde ('is al gezegd'), want dat is ook informatie. Dit stuk begeleid je dus meer als een groepsinterview. <p>Zorg dus dat je nog tijd over hebt voor bespiegeling/reflectie van de groep (5 min?)</p>
15'	<p>3. Open ronde (kort)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor welke blinde vlekken wilt u waarschuwen? • Welke open adviezen wilt u nog meegeven? 	<ul style="list-style-type: none"> • Samenvatten, inventariseren. Hier is weinig ruimte meer voor discussie/dialog. • Eventueel doorvragen op belang: wat staat er op t spel, wat is er te winnen, wat maakt t relevant..
10'	<p>Afsluiting</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eventuele nabranders - Toelichting over hoe nu verder door KS gespreksbegeleider 	<ul style="list-style-type: none"> - Hier benadrukken: we doen 1 ronde gesprekken nu, met 65 experts. VWS heeft al de gewoonte om deskundigen te betrekken, dat krijgt nu een enorme impuls, deze zomer. We blijven het daarna ook doen. Het kan dus zijn dat iets niet af is, en/of dat een beleidsdirectie nog contact zoekt, maar deze gesprekken ronden we wel af. Daar komt niet een tweede ronde van. - We sturen verslag, graag zsm laten weten of het akkoord is. Gaat naar kabinet en wordt gebruikt als input voor Kamerbrief. Niet alle adviezen zullen onverkort worden overgenomen, maar alles wordt wel bestudeerd en waar mogelijk benut.

120'	Einde	
------	-------	--

Na afloop: Gespreksverslag toegestuurd met mogelijkheid tot reactie. Verslag in 2 vormen: uitgebreid en one pager (visual)

Helemaal na afloop: Bedankbrief door VWS/CS-19 (op DG niveau) met uitleg over routing (adviezen die we meenemen in besluitvorming waarin uiteindelijke afweging plaatsvindt).

Achtergrond Expert-tafels

- Elk thema krijgt een eigen tafel
- Per expert-tafel nodigen we 5-8 experts uit.
- We werken in Webex

Vorbereiding algemeen

- Uitnodigingsmail verstuurd door 5.1.2e en voor generieke lockdown door 5.1.2e (DG CS 19)
- Experts schrijven een position paper van 1-2 A4 (1200 woorden) op 3 vragen:
  - Wat is het perspectief van waaruit u kijkt (inhoudelijk/onderzoeker of beleid)
  - Wat is wat u betreft iets in de aanpak wat voor herhaling vatbaar is? Wat zou u met de kennis van nu absoluut weer doen?
  - Wat zou u het ministerie aanraden met de kennis van nu anders doen?
- Dit sturen experts uiterlijk 4 augustus op.
- Beleidsdirecties, 5.1.2e en K&S collega analyseren de rode draden in de antwoorden, zoeken de punten van overeenstemming maar juist ook waar bepaalde perspectieven op gespannen voet staan ('hete hangijzers'). Ze kiezen er 1-3 om in gesprek met de experts verder te verdiepen.

Lijst van genodigden komt tot stand door:

- Media scan (welke deskundigen hebben op welk moment iets in de media gezegd)
  - Welke namen kwamen naar voren uit leegloopgesprekken met betrokkenen?
  - Inventarisatie uit beleidsdirecties (nog los van de leegloopgesprekken) en uitvraag van CS-19 in hun netwerk
  - 5.1.2e kijkt naar een bredere aanvulling (deels uit eigen netwerk Gezondheidsraad)
- We geven bovendien aan dat de experts zelf eventueel nog namen kunnen aangeven.

Principes op basis waarvan we uitnodigen:

- We voeren graag een kwalitatief goed gesprek en nodigen daarom maximaal 8 experts uit per thema om echt in gesprek te kunnen zijn
- Om alvast een goed beeld te krijgen vragen we hen van te voren schriftelijk hun punten aan te leveren. Met als doel in het gesprek snel te kunnen verdiepen.
- Diversiteit: niet alleen usual suspects maar ook unusual suspects, en verschillende invalshoeken waar mogelijk (niet alleen gezondheidsexperts, niet alleen economen, ... Een mix).
- Ze sluiten inhoudelijk goed aan op het thema dat in de tafel centraal staat
- Ze hebben het geheel gevolgd.

Vorbereiding gesprek

- Afstemming KS collega en VWSer beleidsdirectie over de rode draden die in deel 1 centraal worden gesteld en de beleidslijn die in deel 2 van gesprek wordt voorgelegd. Timing: 10 augustus